

SADRŽAJ

SADRŽAJ.....	3
Pohvale knjige <i>Polje</i>	5
Zahvale.....	6
Predgovor.....	11
UVOD.....	15
PRVI DEO.....	23
PRVO POGLAVLJE	
Svetlost u tami.....	24
DRUGO POGLAVLJE	
More svjetlosti.....	35
TREĆE POGLAVLJE	
Svetlosna bića.....	57
ČETVRTO POGLAVLJE	
Jezik ćelije.....	76
PETO POGLAVLJE	
U rezonanci sa svetom.....	93
DRUGI DEO.....	115
ŠESTO POGLAVLJE	
Kreativni posmatrač.....	116
SEDMO POGLAVLJE	
Zajednički snovi.....	140
OSMO POGLAVLJE	
Produženi vid.....	157
DEVETO POGLAVLJE	
Beskonačno ovde i sada.....	178
TREĆI DEO	
Povezivanje s poljem.....	194
DESETO POGLAVLJE	
Polje isceljenja.....	195
JEDANAESTO POGLAVLJE	
Telegram od Gaje.....	212
DVANAESTO POGLAVLJE	
Doba nulte tačke.....	230
BELEŠKE.....	243
BIBLIOGRAFIJA.....	262

Pohvale knjige *Polje*

„Ovo je važna knjiga i treba da se čita masovno ... Podstiče našu maštu jer daje čvrste argumente da se nalazimo na ivici još jedne revolucije u našem razumevanju kosmosa - možda čak i veće od one koja je najavila atomsko doba.“

— Artur Klark

„Napisana sa jasnoćom, lepotom i elegancijom koje predstavljaju njen zaštitni znak, knjiga POLJE autorke Lin MekTagart predstavlja pregled nauke trećeg milenijuma i načina na koji će ona uticati na živote svake osobe na Zemlji... Ova knjiga trebalo bi da se prodaje uz upozorenje: MOŽE ZAUVEK DA PROMENI VAŠ POGLED NA SVET.“

—Leri Dauzi, dr. med., autor knjiga

Healing Words, Reinventing Medicine i Healing Beyond the Body

„Fascinantno i odlično predstavljanje prirode života koje treba da budemo svesni i da je prihvatimo...Čitajte, učite, prihvatite i promenite sopstveni pogled na život. Vaše želje i namere menjaju svet.“

—Berni Sigl, dr. med., autor knjiga

Love, Medicine & Miracles i Prescriptions for Living

„Jedna od najmoćnijih i prosvetljujućih knjiga koju sam ikada pročitao. Veličanstveno delo predstavljanja čvrstih dokaza u korist onoga što su nam duhovni učitelji vekovima govorili...“

Vejn V. Dajer

„Iako dominantnoj struji u nauci treba vremena da prizna njeno postojanje, Sila je s nama. Na sreću, kako britanska naučno-medicinska autorka Lin MekTagart naglašava u knjizi *Polje*, vodeći naupnici izveli su eksperimente koji naučno dokazuju područja koja su do sada pripadala domenu istočnjačkih mistika i zapadnjačkih veštica koje su završavale na lomačama ... Ogromno tematsko područje ove knjige razotkriva stanje postojanja koje je samim rođenjem naše stečeno pravo.“

Nexus

„Fascinantna, provokativna i izuzetno čitka... Jedno od najintrigantnijih štiva godine.“

The Ecologist

„Ova knjiga će nam pomoći da shvatimo ljudsku auru, ljudsko pamćenje, moć isceljivanja, ljudski duh i mnoge druge zadivljujuće aspekte onoga što nazivamo ‚čovekom‘. Lin MekTagart nam je svojim opširnim izveštajem o ovoj čudesnoj temi učinila veliku uslugu.“

Journal of Energy Medicine

O autorki

Lin MekTagart je nagrađivana novinarka i autorka bestselera *What Doctor's Don't Tell You*. Sa svojim suprugom Brajanom Habardom (Bryan Hubbard) izvršna je direktorka izdavačke kuće What Doctor's Don't Tell You plc., koja se bavi izdavanjem biltena i knjiga iz područja konVencionalne i alternativne medicine.

Kao urednica i jedan od osnivača najpopularnijih britanskih časopisa o zdravlju *What Doctor's don't Tell You* i *Proof!* postala je poštovan nacionalni portparol na temu medicinske prakse konvencionalne i alternativne medicine.

Gđa. MekTagart je i autorka dve prethodno objavljene knjige, *The Baby Brokers: The Marketing of White Babies in America* (The Dial Press) i *Kathleen Kennedy: Her Life and Times* (The Dial Press/Weidenfeld & Nicolson).

Sa mužem i dve ćerke živi i radi u Londonu.

POLJE

POTRAGA ZA TAJANSTVENOM KOSMIČKOM SILOM

Fizičari bi mogli da se suoče s revolucijom nalik onoj koja se dogodila pre tačno jednog veka...

Artur Klark,

Kada bi nam anđeli govorili o svojoj filozofiji... mnoge njihove izjave bi najverovatnije nalikovale jednačini $2 \times 2 = 13$.

Georg Krištof Lihtenberg, *Aforizmi*

ZAHVALE

OVA KNJIGA POČELA je da nastaje pre osam godina, kad sam tokom svog rada krenula da konstantno nailazim na čuda. Ne na čuda u uobičajenom smislu te reči - razdvajanje mora ili eksponencijalno umnožavanje vekni hleba - već na čuda koja su, svejedno, dijametralno

suprotna našem shvatanju funkcionisanja sveta. Čuda na koja sam naišla povezana su sa čvrstim naučnim dokazima o alternativnoj medicini, koji se rugaju svim našim predstavama o sopstvenoj biologiji.

Tako sam, na primer, pronašla nekoliko dobrih istraživanja o homeopatiji. Slučajna, dvostruko-slepa istraživanja sa placebo kontrolom - što je zlatno pravilo savremene naučne medicine – pokazala su da pacijentu možemo da damo materiju koja je toliko razređena da od nje nije ostao niti jedan jedini molekul, ništa više od same vode, a pacijentovo stanje se poboljša.¹ Naišla sam i na slična istraživanja o akupunkturi; kvalitativne studije pokazale su da kod nekih bolesti pomaže kada na određenim tačkama na telu, uzduž takozvanih energetskih meridijana, kožu bodemo tankim iglama.

Neka istraživanja o duhovnom lečenju bila su manjkava, ali bilo je i dovoljno dobrih, pa je bilo očigledno da se tu dešava nešto posebno i da se kod lečenja na daljinu ne radi samo o placebo efektu. U mnogim istraživanjima pacijenti nisu ni znali da neko pokušava da ih leči. Uprkos tome, studije su pokazale da su određeni ljudi u stanju da se na daljinu koncentrišu na pacijenta, čije stanje se zatim poboljša.

Ta otkrića su me nemalo začudila i uzdrmala temelje mojih ubeđenja. Svi ti duhovni metodi zasnivali su se na paradigmama o čovekovom telu koje su potpuno drugačije od onih koje poznaje savremena nauka. Ti medicinski sistemi sadržavali su rad na „energetskim nivoima“, i ja sam sebi neprestano postavljala pitanja o kakvoj je energiji reč.

U alternativnim krugovima stalno upotrebljavaju reči kao što je „suptilna energija“, ali to nije zadovoljilo skeptika u meni. Odakle ta energija dolazi? Gde se nalazi? Šta je u njoj toliko suptilno? Postoje li zaista „čovekova energetska polja“? I ako postoje, možemo li da im pripišemo - pored brojnih alternativnih oblika lečenja - i mnoge dosad nerazjašnjene tajne života? Postoji li zaista izvor energije kog još ne razumemo?

Ako nešto kao što je homeopatija zaista deluje, to bi okrenulo naglavce sva naša ubeđenja o čovekovoj fizičkoj i biološkoj stvarnosti. Jedno od njih - ili homeopatija ili priznata medicina – moralo bi da bude pogrešno. Da bismo u nauku uvrstili činjenice koje očigledno važe u „energetskoj medicini“, trebalo bi nam ništa manje od nove fizike i nove biologije.

Zanimalo me da li u svetu postoje naučnici čija bi istraživanja pretpostavljala, odnosno potvrđivala takav alternativni pogled na svet. U svojoj potrazi proputovala sam ceo svet i susretala se sa fizičarima i drugim istraživačima pionirima u Rusiji, Nemačkoj, Francuskoj, Velikoj Britaniji, Južnoj i Srednjoj Americi, kao i u SAD-u. Pismima i telefonom bila sam u

vezi i sa mnogim naučnicima iz drugih država. Posećivala sam konferencije na kojima su bila predstavljana radikalno nova otkrića. Odlučila sam da se uglavnom držim naučnika sa vrhunskim kvalifikacijama, koji u svom radu poštuju stroge naučne kriterijume. U alternativni i tako već postoji dovoljno spekulacija o energiji i lečenju, pa sam zato postavila kriterijum da svaka nova teorija mora biti u potpunosti podložna dokazivanju, matematički ili eksperimentalno, sa jasnim jednačinama: prava fizika sa kojom možemo da se uhvatimo u koštac i da je razumemo. Pošto sam ranije na naučnim osnovima pokušavala da pronađem dokaze za konvencionalnu ili alternativnu medicinu, tako sam sada želela da mi naučna zajednica, u određenom smislu, pruži novu nauku.

Kada sam se konačno upustila u takvo istraživanje, otkrila sam malu ali kohezivnu zajednicu vrhunskih naučnika sa impresivnim naučnim biografijama, od kojih je svaki proučavao različit aspekt iste stvari. Njihova otkrića bila su neverovatna. Bilo je očigledno da predmet njihovih istraživanja obara trenutno priznate zakone biohemije i fizike. Njihov rad nije samo razjašnjavao delovanje homeopatije i duhovnog lečenja, već su njihove teorije i eksperimenti sastavili mozaik nove nauke, novog pogleda na svet.

Ova knjiga je u velikoj meri nastala na osnovu intervjua sa glavnim naučnicima spomenutim u *Polju*, a nešto materijala preuzela sam iz njihovih najvažnijih objavljenih radova. Ti naučnici su Žak Benvenist (Jacques Benveniste), Vilijam Brod (William Braud), Brenda Dani (Brenda Dunne), Bernard Hajš (Bernhard Haisch), Bazil Hili (Basil Hiley), Robert Jan (Robert Jahn), Ed Mej (Ed May), Piter Marser (Peter Marcer), Edgar Mičel (Edgar Mitchell), Robert Nelson (Robert Nelson), Fric-Albert Pop (Fritz-Albert Popp), Karl Pribram (Karl Pribram), Hol Puthof (Hal Puthoff), Din Radin (Dean Radin), Alfonzo Rueda (Alfonso Rueda), Volter Šemp (Walter Schempp), Merilin Šlic (Marilyn Schlitz), Helmut Šmit (Helmut Schmidt), Elizabet Targ (Elisabeth Targ), Rasel Targ (Russel Targ), Čarls Tart (Charles Tart) i Mej Van-Ho (Mae Wan-Ho). Svi su mi lično, telefonski i putem pošte, pružili ogromnu pomoć i podršku. Većinu sam intervjuisala nekoliko puta, a mnoge po deset i više. Veoma sam im zahvalna što su pristali na sve te silne konsultacije i što su mi dozvolili da detaljno proverim sve činjenice. Podnosili su moje stalno dosađivanje i moje neznanje, i pružili mi neprocenjivu pomoć.

Posebno želim da se zahvalim Dinu Radinu koji me poučio statistici; Holu Puthofu, Fricu Popu i Piteru Merseru koji su mi preneli znanja za ceo kurs fizike; Karlu Pribramu što me poučio neurodinamici mozga; i Edgaru

Mičelu koji mi je preneo najnovija saznanja o istraživanjima vezanim za Polje.

Takođe sam zahvalna i drugim istraživačima sa kojima sam razgovarala ili se dopisivala. To su Anderj Apostol (Andrei Apostol), Hans Bec (Hans Betz), Marko Bišof (Marco Bischof), Kristen Blum-Dal (Christen Blom-Dahl), Ričard Broton (Richard Broughton), Toni Banel (Toni Bunnell), Vilijam Korliz (William Corliss), Debora Delanoj (Deborah Delanoy), Sjutbert Ertl (Suitbert Ertel), Džordž Far (George Farr), Piter Fenvik (Peter Fenwick), Piter Garjaev (Peter Gariaev), Valeri Hant (Valerie Hunt), Ecio Insina (Ezio Insinna), Dejvid Lorimer (David Lorimer), Hju MekFirson (Hugh MacPherson), Robert Moris (Robert Morris), Rupert Šeldrejk (Rupert Sheldrake), Denis Silingz (Denis Stillings), Vilijam Tajler (William Tiller), Marčel Truci (Marcel Truzzi), Diter Vajtl (Dieter Vaitl), Herald Valah (Harald Walach), Hans Vent (Hans Wendt) i Tom Vilijamson (Tom Williamson).

Iako sam svoje misli i zaključke na ovaj ili onaj način crpela iz gomile knjiga i naučnih radova, najviše dugujem sledećim autorima: Dinu Radinu i Ričardu Brotonu koji su u knjigama *The Conscious Universe: The Scientific Truth of Psychic Phenomena* (New York: Harper Edge, 1997.) i *Parapsychology: The Controversial Science* (New York: Ballantine, 1991.) sabrali naučni materijal o psihičkim fenomenima; Leriju Dauziju (Larry Dossey) čije knjige su vrlo koristan izvor dokaza duhovnog lečenja; i Ervinu Laslu (Ervin Laszlo) koji je u knjizi *The Interconnected Universe: Conceptual Foundations of Transdisciplinary Unifies Theory* (Singapore: World Scientific, 1995.) predstavio svoje fascinantne teorije o vakuumu.

Posebno bih želela da se zahvalim Elizabet Targ, koja je tragično preminula pre nego što je knjiga *Polje* prvi puta objavljena.

Posebno sam zahvalna Endrjuu Kolmanu (Andrew Coleman) zbog mučnog kouređivanja ovog rukopisa. Za podršku na ovom projektu želim takođe da se zahvalim svojim saradnicima u timu *What Doctors Don't Tell You*; Džuli MekLin (Julie McLean) i Šerin Vong (Sharyn Wong) su mi mnogo pomogle u poslednjoj fazi, a Ketu Mingu (Kathy Mingo) mi je više puta ljubazno priskočila u pomoć da se pored posla pobrinem i za porodicu.

Vrlo sam zahvalna svojoj deci, Kejtlin (Caitlin) i Anji (Any), preko kojih svakoga dana doživljavam Polje iz prve ruke. I kao i uvek, za ovu knjigu najviše dugujem svom suprugu Brajanu Habardu (Bryan Hubbard) koji mi je pomogao da razumem pravi smisao ove knjige, kao i pravi smisao međusobne povezanosti.

UVOD

Revolucija koja dolazi

DANAS STOJIMO NA pragu revolucije - revolucije koja je smela i duboka poput Ajnštajnovog (Einstein) otkrića relativnosti. Na samoj granici nauke rađaju se nove ideje koje prkose svim našim ubeđenjima o funkcionisanju našeg sveta i nama samima. Nova otkrića dokazuju ono što je religija oduvek tvrdila: da su ljudi mnogo više od mesa i kostiju. Nova nauka u svojoj osnovi odgovara na pitanja koja su naučnike mučila stotinama godina, a u dubljem smislu reči ona predstavlja nauku o čudesnom.

Ugledni istraživači iz celog sveta i iz različitih naučnih disciplina već decenijama izvode dobro osmišljene eksperimente čiji rezultati opovrgavaju priznatu biologiju i fiziku. Sva ta istraživanja nam u svojoj celini pružaju obilje podataka o centralnoj organizacionoj sili koja upravlja našim telima i ostatkom kosmosa.

Njihova otkrića su zaista zapanjujuća. Na svom najelementarnijem nivou čovek nije hemijska reakcija, nego energetska naboj. Čovek, kao i svaka živa materija, predstavlja skup energije u polju energije povezan sa svim drugim stvarima u svetu. To pulsirajuće energetska polje predstavlja centralni pokretač našeg bića i naše svesti, alfu i omegu našega postojanja.

U odnosu sa kosmosom naše telo ne poznaje dvojnosti – „ja“ i „ne-ja“ – jer ih povezuje u jedno bazično energetska polje. Polje utiče na najviše funkcije našeg uma i izvor je informacija koje određuju rast naših tela. Ono je naš mozak, naše srce i naše pamćenje, ono je večni nacrt sveta. Polje, a ne mikrobi ili geni, predstavlja silu od koje naposljetku zavisi da li smo zdravi ili bolesni, i s kojom moramo da radimo da bismo ozdravili. Pričvršćeni smo i vezani za naš svet, i nedeljivi od njega; naša jedina osnovna istina jeste naš odnos sa njim. „Polje je“, kao što je Ajnštajn to sažeto formulisao, „jedina stvarnost.“¹

Sve do današnjih dana biologija i fizika bile su služavke pogleda koje je zastupao Ajzak Njutn (Isaac Newton), otac savremene fizike. Sve naše predstave o svetu i našem mestu u njemu potiču od ideja koje su oblikovane još u sedamnaestom veku, ali koje još uvek grade jezgro savremene nauke – teorije po kojima su svi elementi u kosmosu međusobno izolovani, odeljivi i potpuno samodovoljni.

U stvari su te teorije stvorile predstavu o odvojenosti. Njutn je opisao materijalni svet u kom pojedine čestice materije podležu određenim

zakonima kretanja kroz prostor i vreme. I pre nego što je Njutn sročio svoje zakone o kretanju, francuski filozof Rene Dekart (René Descartes) predstavio je za ono vreme revolucionarnu ideju da je čovek, kog predstavlja razum, odvojen od mrtve materije fizičkog tela, koje je samo još jedna vrsta dobro podmazanog stroja. Svet grade brojni milioni malih, odvojenih predmeta čije ponašanje može da se predvidi. U odnosu na sve njih, najviše odvojen jeste čovek. Ljudi se nalaze izvan ovog kosmosa i posmatraju ga prema unutra. Čak je i naše telo na neki način odvojeno i različito od našeg pravog ja, svesnog uma koji je posmatrač.

Njutnovski svet je možda bio svet poštovanja zakona, ali je u krajnjoj liniji bio samotno, pusto mesto. Svet je išao svojim putem, kao jedna golema mašina, bez obzira na to jesmo li mi u njemu ili ne. Uz pomoć nekoliko spretnih poteza Njutn i Dekart otkinuli su Boga i život od sveta materije, a čoveka i njegovu svest od središta našeg sveta. Istrgli su srce i dušu iz kosmosa, tako da je u njemu ostao samo mrtav zbir međusobno povezanih mehaničkih delova. I što je najvažnije, kao što je Dejna Zoar (Danah Zohar) primetio u knjizi *The Quantum Self*: „Njutново stanovište istriglo nas je iz tkanja od kojeg je satkan kosmos.“²

Nakon Darvinove (Darwin) teorije evolucije naša slika o nama samima postala je još tužnija. Prema njegovoj teoriji, koju su neodarvinisti sada malo potkresali, ljudski život je slučajan, grabežljiv, besmislen i samotn. Ako nisi najbolji, nećeš preživeti. Čovek je samo slučajna pojava u evoluciji. Ogromno raznovrsno biološko nasleđe vaših predaka svelo se na samo jednu glavnu postavku - opstanak. Jedi ili budi pojeđen. Čovek je u svojoj biti genetski terorista koji delotvorno uklanja sve slabije karike. Suštinu života ne predstavlja deljenje i međuzavisnost. Važno je pobeđivati, biti prvi. Uspeš li da preživiš, samuješ na vrhuncu evolutivnog razvoja.

Te dve paradigme - sveta kao mašine i čoveka kao mašine za preživljavanje - dovele su do toga da smo danas vrlo dobro tehnološki ovladali svetom, ali posedujemo vrlo malo pravog znanja koje bi nam bilo od istinske važnosti. Na duhovnom i metafizičkom nivou one su nas dovele do osećanja očaja i potpune osamljenosti. Takođe nas nisu nimalo približile osnovnim tajnama sopstvenog postojanja: kako razmišljamo, kako nastaje život, kako se razbolimo, kako se jedna jedina ćelija razvije u potpuno formiranu osobu i šta se dešava sa svešću kada čovek umre.

Pogled na svet kao na mehanizovano i odvojeno mesto ne ispunjava nas, ali ga svejedno zagovaramo, čak i ako nije u skladu s našim svakodnevnim iskustvima. Pred krutim i nihilističkim činjenicama o našem postojanju

mnogi traže utočište u religiji koja donekle može da nam pomogne svojim idealima jedinstva, zajednice i svrhe, ali teškoća je u tome što njen pogled na svet stoji u suprotnosti sa onim koji zagovara nauka. Oni koji tragaju za duhovnošću moraju da se bore sa ta dva oprečna pogleda na svet, bezuspešno pokušavajući da ih usklade.

Nakon otkrića kvantne fizike početkom dvadesetog veka taj svet odvojenosti bi morao da se sruši jednom za svagda. Kada su pioniri kvantne fizike stekli uvid u samo srce materije, bili su zapanjeni onim što su videli. Najsitniji delići materije uopšte nisu bili materija kakvu poznajemo, nisu bili nešto određeno, nego ponekad jedna stvar, a ponekad sasvim druga. Još čudnije je to što su često istovremeno bili više mogućih stvari. A najznačajnije otkriće je da te subatomske čestice nemaju značenje same za sebe, u izolaciji, nego isključivo u odnosu sa svim ostalim. Materiju na njenom najosnovnijem nivou nije moguće razdeliti na samostalne male jedinice, već je ona posve nedeljiva. Kosmos može da se shvati isključivo kao dinamička mreža međusobne povezanosti. Jednom povezane stvari uvek ostaju povezane, i u vremenu i u prostoru. Pokazalo se da su i prostor i vreme samo arbitrarni konstrukti koji više nisu primenljivi na ovom nivou sveta. Vreme i prostor - kakve ih poznajemo - zapravo uopšte ne postoje. Sve što možemo da vidimo, dokle nam pogled seže, jeste jedan dugi pejzaž sačinjen od ovde i sada.

Pioniri kvantne fizike – Ervin Šredinger (Ervin Schrodinger), Verner Hajzenberg (Werner Heisenberg), Nils Bor (Niels Bohr) i Wolfgang Pauli (Wolfgang Pauli) – su nekako naslutili da su stupili na zabranjeno, metafizičko područje. Ukoliko su svi elektroni posvuda i istovremeno povezani, to ukazuje na neku duboku istinu o prirodi celoga sveta. Da bi shvatili dublju istinu neobičnog subatomskog sveta koji su posmatrali, okrenuli su se klasičnim filozofskim delima. Pauli je istraživao psihoanalizu, arhetipove i kabalu, Bor je proučavao kinesku filozofiju i taoizam, Šredinger se zadubio u hinduističku filozofiju, a Hajzenberg u starogrčku Platonovu teoriju.³ Pa ipak, nisu uspeali da naprave koherentnu teoriju o duhovnim implikacijama kvantne fizike. Nils Bor obesio je na svoja vrata natpis „Radovi u toku - filozofima ulaz zabranjen“.

Kvantna teorija ostala je nedorečena i na čisto praktičnom području. Bor i njegovi saradnici su u svojim eksperimentima i razumevanju stigli samo do određene tačke. Njihovi eksperimenti o kvantnim efektima odvijali su se u laboratoriji, sa neživim, subatomske česticama. Zato su naučnici koji su ih sledili prirodno pretpostavili da taj neobični svet kvantuma postoji samo u mrtvoj materiji, a da sve što je živo još uvek sledi zakone Njutna i Dekarta.

Takvo razmišljanje oblikovalo je celu modernu medicinu i biologiju. Čak se i biohemija oslanja samo na Njutnovu silu i koliziju.

A šta je s nama? Odjednom smo se našli u središtu svih fizičkih procesa, ali niko to nije u potpunosti prepoznao. Kvantni pioniri otkrili su da je čovekova uključenost u materiju od ključnog značaja. Subatomske čestice postoje u svim mogućim stanjima sve dok ih mi svojim posmatranjem ili merenjem ne ometemo; tek tada se, napokon, smire i materijalizuju u nešto stvarno. Naše posmatranje - ljudska svest – je apsolutno ključno za to da iz tog subatomskog strujanja zaista nastane nešto određeno, međutim ni Hajzenberg ni Šredinger ni u jednoj od svojih jednačina nisu u obzir uzeli ljudski faktor. Obojici je bilo jasno da je čovek na neki način ključ, ali nisu znali na koji način da ga uključe. Sa stanovišta nauke, čovek je još uvek bio odvojen od sveta i posmatrao ga je spolja prema unutra.

Sve te nepovezane niti kvantne fizike nikada nisu bile objedinjene u koherentnu teoriju, a kvantna fizika je redukovana na iznimno uspešno tehnološko oruđe neophodno za proizvodnju bombi i moderne elektronike. Filozofske implikacije su zaboravljene, a sve što je preostalo imalo je svoje praktične prednosti. Većina današnjih fizičara bila je spremna da prihvati bizarnu prirodu kvantnog sveta jer njegova matematika - na primer, Šredingerova jednačina - tako dobro deluje, a na njegove osobine koje se ne slažu sa očekivanim samo su odmahнули glavom.⁴ Kako elektroni mogu istovremeno da budu povezani sa svime? Kako je moguće da elektron ne može da postoji kao određena pojedinačna stvar, sve dok ne počnemo da ga proučavamo ili merimo? I kako bi u svetu moglo da postoji bilo šta stvarno ako svaka stvar nije - pre nego što počnemo pobliže da je posmatramo - ništa drugo do privid?

Njihov odgovor glasio je da postoji jedna istina za sve maleno i druga istina za nešto mnogo veće, jedna istina za stvari koje su žive, a druga za nežive stvari, uz preporuku da prihvatimo te očigledne protivrečnosti kao što smo prihvatili osnovni Njutnov aksiom. To su pravila koja vladaju svetom i jednostavno treba da ih prihvatimo. Matematika funkcioniše i samo je to važno.

Mala grupa naučnika rasutih po celom svetu nije bila zadovoljna rutinskim shvatanjem kvantne fizike. Bio im je potreban kvalitetniji odgovor na brojna i velika pitanja koja su ostala nerazrešena. U svojim istraživanjima i eksperimentima nastavili su od tačke do koje su stigli pioniri kvantne fizike i počeli da prodiru dublje.

Nekolicina istraživača iznova je počela da razmišlja o određenim jednačinama koje su po pravilu svi izostavljali iz kvantne fizike. Te jednačine su određivale takozvano Polje nulte tačke – okean mikroskopskih vibracija u prostoru između stvari. Došli su do zaključka da ukoliko Polje nulte tačke uključimo u našu sliku o najosnovnijoj prirodi materije, tada samu osnovu našeg kosmosa čini ustalasano more energije, jedno ogromno kvantno polje. Ako je to zaista tako, tada je sve povezano sa svim ostalim, nalik nekakvoj nevidljivoj mreži.

Otkrili su takođe da smo svi sastavljeni od istog osnovnog materijala. Na svom najosnovnijem nivou živa bića, uključujući i ljude, su paketi kvantne energije koji neprestano razmenjuju informacije sa tim neiscrpnim morem energije. Živa materija emituje slabo zračenje koje predstavlja ključni aspekt bioloških procesa. Informacije potrebne za sve životne procese - od međucelijske komunikacije do izuzetno obimnih procesa regulisanja DNK – prenose se razmenom informacija na kvantnom nivou. Ispostavilo se da čak i čovekov um koji je, navodno, potpuno van zakona materije, deluje u skladu sa kvantnim procesima. Misli, osećanja i sve druge više kognitivne funkcije povezane su sa kvantnim informacijama koje istovremeno pulsiraju kroz naš mozak i telo. Ljudsko delovanje je rezultat međudejstva subatomske čestice našeg mozga i mora kvantne energije. Doslovno rezoniramo sa našim svetom.

Njihova otkrića bila su izuzetna i jeretička. Jednim udarcem osporili su mnoge osnovne zakone biologije i fizike. Ono što su verovatno otkrili ne predstavlja ništa manje od ključa za sve obrade i razmene informacija u našem svetu, od međucelijske komunikacije do opšte percepcije sveta. Ponudili su odgovore na neka od najdubljih bioloških pitanja o ljudskoj morfologiji i živoj svesti. Tu, u takozvanom „mrtvom“ prostoru, možda leži ključ samog života.

I ono što je možda najvažnije, dokazali su da smo na najosnovnijem nivou svi povezani jedni sa drugima, kao i sa svetom. Eksperimentalno su pokazali kako bi mogla da postoji životna sila koja prožima ceo kosmos, a koju neki nazivaju kolektivnom svešću, a teolozi Svetim Duhom. Pružili su ubedljivo objašnjenje mnogih pojava u koje čovečanstvo već vekovima veruje, a za koje dosada nije bilo čvrstih dokaza i odgovarajućeg objašnjenja: od delovanja alternativne medicine i molitve do života posle smrti. U određenom smislu, mogli bismo da kažemo da su nam dali nauku o religiji.

Njihovo viđenje je - za razliku od njutnovskog ili darvinističkog pogleda - vratilo vrednost životu. Njihove nove ideje, sa svojim implikacijama reda i

nadzora, mogle bi da nam daju ovlašćenja. Čovek više nije tek slučajan proizvod prirode. Naš svet je osmišljen i zasniva se na jedinstvu, a svako u njemu ima svoje mesto i važnu ulogu. Naši postupci i misli zaista nisu nevažni - štaviše, ključni su za stvaranje našega sveta. Čovek više nije odvojen od drugog čoveka. Ne radi se više o nama i njima. Više na stojimo na ivici našeg kosmosa - kao spoljni posmatrači koji gledaju prema unutra. Sada opet možemo da zauzmemo mesto koje nam pripada, u centru našeg sveta.

Ove ideje dočekane su kao izdajničke, a naučnici koji su ih zagovarali u mnogim slučajevima morali su da se bore protiv dobro utvrđenog i neprijateljski nastrojenog establišmenta. Njihova istraživanja trajala su trideset godina, uglavnom nepriznata i potisnuta, ali ne zbog toga što nisu bila kvalitetna. Svi ti naučnici sproveli su besprekorne eksperimente, a dolazili su iz najuglednijih ustanova: univerziteta Princeton (Princeton) i Stanford (Stanford), kao i vrhunskih instituta u Nemačkoj i Francuskoj. Međutim, svojim eksperimentima su ugrozili brojne doktrine koje su smatrane svetima budući da predstavljaju samo jezgro savremene nauke. Njihove nove ideje nisu se uklopile u preovladavajući naučni pogled prema kome je svet tek mašina. Kada bi priznali te nove ideje morali bi da se odreknu mnogih ubeđenja suvremene nauke i morali bi, u neku ruku, da krenu od samog po četka. Stara garda to nije želela. Nove ideje nisu se slagale sa ukorenjenim pogledom na svet i zato su morale biti pogrešne.

No, prekasno je. Revolucija je nezaustavljiva. Naučnici predstavljeni u ovoj knjizi samo su neki izabrani pioniri, manji deo većeg pokreta.⁵ Njihovim stopama idu mnogi drugi koji sprovode eksperimente, osporavajući i modifikujući njihova stanovišta; ukratko, deluju kao i svi pravi istraživači. Priznata nauka, koja sada odbacuje te informacije jer se navodno ne uklapaju u naučni pogled na svet, moraće pre ili kasnije da uskladi svoje stavove sa novim podacima. Vreme je da Njutna i Dekarta postavimo na pravo mesto, kao proroke istorijskog pogleda koji je prevaziđen. Nauka je proces shvatanja sveta i nas samih, a ne niz za sva vremena zacementiranih pravila; kad se uvodi novo često je potrebno da se odbaci staro.

Knjiga *Polje* je priča o ovoj revoluciji u nastajanju. Kao i mnoge revolucije, započela je malim žarištima pobune u kojima se okupila snaga i pokretačka sila pojedinaca - proboj na jednom području, otkriće na nekom drugom - a ne jednim velikim reformatorskim pokretom. Mada su ti istraživači upoznati sa radom svojih kolega, to su muškarci i žene u laboratorijama koji često nemaju posebne želje da se tokom eksperimenata upuštaju i u razmišljanja o svim mogućim implikacijama svojih saznanja, ili nemaju uvek dovoljno

vremena da ih postave u kontekst drugih, najnovijih naučnih dokaza. Svi ti naučnici uputili su se na istraživačko putovanje i svako od njih otkrio je svoj komadić kopna, ali niko nije bio dovoljno hrabar da ga proglasi kontinentom.

Knjiga *Polje* predstavlja jedan od prvih pokušaja da se sva ta različita istraživanja povežu u jednu koherentnu celinu. Ova knjiga takođe pruža naučnu potvrdu područjima koja su se dosada u velikoj meri nalazila u domenu religije, mistike, alternativne medicine i spekulacija novog doba.

Iako se celokupan materijal ove knjige zasniva na čvrstim činjenicama iz naučnih eksperimenata, povremeno sam, uz pomoć pojedinih naučnika, morala da se upustim u spekulaciju o načinu na koji je sve to povezano. Zato želim da naglasim da je ova teorija - kao što bi se rado izrazio dekan emeritus prinstonskog univerziteta Robert Jan - još u fazi proizvodnje. Neke od dokaza naučnih eksperimenata koje smo predstavili u knjizi *Polje* nezavisne grupe još nisu ponovile. Kao i svaka nova ideja, i *Polje* tek predstavlja rani pokušaj da se pojedinačna otkrića povežu u koherentan model čiji delovi će u budućnosti svakako biti popunjeni.

Takođe valja da imamo na umu poznatu izreku koja kaže da ispravna ideja nikada ne može biti definitivno dokazana. Najviše što nauka može da postigne jeste da opovrgne pogrešne ideje. Mnogi su već pokušali da diskredituju predstavljene nove ideje koje su rezultat kvalitetnih eksperimenata dobrih naučnika, ali dosada to još niko nije uspeo da uradi. Sve dok otkrića ovih naučnika neko ne ospori ili ne poboljša - ona su valjana.

Ova knjiga je napisana za laike i da bih neke prilično složene ideje učinila zanimljivima, često sam morala da upotrebljavam metafore koje su samo grubo približne istini. Radikalno nove ideje će tu i tamo od čitalaca zahtevati povećanu pažnju i ne mogu da obećam da će sadržaj uvek biti lak za praćenje. Brojni koncepti su prilično teški jer smo naviknuti na njutnovski i kartezijanski način razmišljanja po kom je sve odvojeno i celovito.

Na kraju, važno je da naglasim kako ništa od napisanog nije moje otkriće. Ja sama nisam naučnik; novinar sam i povremeno interpretator. Aplauz zaslužuju većinom nepoznati muškarci i žene u laboratorijama, koji su otkrili i shvatili neobičnost u uobičajenim, svakodnevnim stvarima. Često ni sami nisu bili svesni da se njihov rad pretvorio u potragu za fizikom nemogućeg.

Lin MekTagart

London, juli 2001.

Prvi deo

Vibriranje sa kosmosom

Sad znam da nismo u Kansasu.

Doroti, *Čarobnjak iz Oza*

Prvo poglavlje

Svetlost u tami

ONO ŠTO JE DOIVEO Ed Mičel (Ed Mitchell) možda je bilo posledica bestežinskog stanja ili dezorijentisanosti svih njegovih čula. Putovao je prema kući koja je u tom trenutku bila udaljena nekih 400.000 kilometara, negde na površini oblacima prekrivenog plavo-belog polumeseca koji se s vremena na vreme ukazivao kroz trouglasti prozor u komandnom modulu kosmičkog broda Apolo 14 (Appolo 14).¹

Dva dana ranije postao je šesti čovek koji je kročio na Mesec. Putovanje je bilo pravi trijumf: prvo sletanje na Mesec u svrhu sprovođenja naučnih istraživanja. O tome je svedočilo četrdeset kilograma uzoraka kamenja i tla u spremniku broda. Ed i njegov komandant Alen Šepard (Alan Shepard) nisu došli do vrha prastarog, dvestapedeset metara visokog Kupastog kratera, ali su preostale stavke sa rasporeda pričvršćenog za njihove ručne zglobove, koji je detaljno određivao gotovo svaki minut njihovog dvodnevnog putovanja, bile metodično određene.

Ono što nisu dovoljno dobro procenili bilo je efekat tog pustog sveta - s malom silom gravitacije i bez atmosfere koja bi filtrirala oštre obrise - na čovekova čula. U prašnjavosivom pejzažu koji se prostirao dokle pogled seže, bez putokaza kao što je drveće ili telefonske žice – zapravo bez ičeg drugog osim Antaresa – zlatnog lunarnog modula nalik insektu - svaka percepcija prostora, visine i udaljenosti bila je zastrašujuće iskrivljena. Ed je bio zapanjen kada je otkrio da su se sve navigacione tačke, koje su pomno označili na fotografijama visoke rezolucije, nalazile na barem dvaput većoj udaljenosti nego što je očekivao. Bilo je to kao da su se on i Alan tokom kosmičkog putovanja smanjili jer su male izbočine i brazde, kakvima su im se činile na fotografijama, sada narasle na visinu od dva i više metra. Ne samo da su osećali da su se smanjili, nego su bili i lakši nego ikada pre. Usled slabog dejstva gravitacije Ed je iskusio neobičnu lakoću, pa je uprkos velikoj težini i glomaznosti svog nezgrapnog kosmičkog odela pri svakom koraku imao osećanje kao da pluta.

Iskrivljenoj percepciji doprinosila je i sunčeva svetlost koja je u tom svetu bez vazduha bila zastrašujuće jasna. Na sunčevoj svetlosti koja je zaslepljivala čak i za relativno hladnog jutra, pre no što je temperatura porasla do maksimuma od oko 130 °C, krateri, orijentiri, tlo i zemlja - čak i samo nebo - boli su oči svojom apsolutnom bistrinom. Za um naviknut na meki filter Zemljine atmosfere, oštre senke i promenljive boje krečnjačko-sivog tla kao da su se urotile u nameri da zavaravaju vid. Ed i Alen nisu bili svesni da ih od ivice Kupastog kratera deli svega 18,5 metara, odnosno deset sekundi, pa su se okrenuli, ubeđeni da neće na vreme stići do njega – taj neuspeh je gorko razočarao Eda jer je žarko želeo da zaviri u taj otvor usred Mesečeve visoravni, prečnika 330 metara. Njihove oči nisu bile u stanju da interpretiraju takav izuzetno oštar vid. U njihovom vidnom polju nije bilo ničeg živog, ali ništa nije bilo sakriveno od pogleda i svemu je nedostajalo suptilnosti. Svaki pogled zaslepljivao bi oko bleštavim kontrastima i senkama. Video je, u određenom smislu, i jasnije i mutnije nego ikad pre.

Raspored astronauta bio je tako ispunjen aktivnostima da nije bilo vremena za razmišljanje, čuđenje ili za bilo koju misao izvan okvira njihove misije. Zašli su u kosmos, dalje nego ijedan čovek prije njih, a ipak, opterećeni saznanjem da američke porezne obveznike koštaju 200 000 dolara po minutu, osećali su obavezu da se pridržavaju vremenskog rasporeda i odrađuju pojedinačne zadatke koje je za njih predvideo Hjuston. Tek nakon što se lunarni modul ponovo povezao sa komandnim modulom i započeo svoje putovanje natrag prema Zemlji, Ed je uspeo da skine kosmičko odelo, prljavo od mesečevog tla, opusti se u svojim dugim donjim pantalonama, i da pokuša nekako da sredi svoju frustracije i gomile misli koje su ga opsedale.

Kitihok (Kittyhawk) se polako, poput pileta na ražnju, obrtao oko svoje osi, kako bi se toplotni efekti ravnomerno rasporedili po svim stranama kosmičkog broda; a u tom polaganom obrtanju, Zemlja se, kao maleni polumesec u tami zvezdane noći, periodično pomaljala u okviru prozora. Iz te perspektive, dok se Zemlja, zajedno sa ostatkom sunčevog sistema, pojavljivala i nestajala iz vidokruga, nebo se nije nalazilo samo iznad, kao što ga uobičajeno vidimo, nego je za astronaute postalo sveobuhvatan entitet koji je Zemlju obavijao sa svih strana.

I tada je, gledajući kroz prozor, Ed doživeo najneobičnije osećanje u svom životu: osećanje *povezanosti*, kao da su sve planete i svi ljudi u svim vremenima povezani nekom nevidljivom mrežom. Od veličanstvenosti

trenutka jedva je mogao da diše. Iako je i dalje okretao i pritiskao dugmad, imao je osećanje odvojenosti od tela, kao da neko drugi upravlja brodom.

Osećao je prisustvo ogromnog polja energije koje od početka vremena povezuje sve ljude, njihove namere i misli, kao i sve žive i nežive oblike materije. Imao je osećaj da svakim činom i mišlju utiče na ostatak kosmosa, i da svaki događaj u kosmosu isto tako utiče na njega. Vreme je bilo samo veštačka tvorevina. Sve što je naučio o kosmosu i razdvojenosti ljudi i stvari činilo mu se pogrešnim. Spoznao je da ne postoje ni slučajnost ni individualna ljudska namera. Prirodna inteligencija koja deluje milijardama godina, koja je stvorila i molekule njegovog bića bila je odgovorna i za njegovo sadašnje putovanje. To nije bilo samo intelektualna spoznaja već izuzetno duboko osećanje, kao da se kroz prozor fizički proširio do najudaljenijih delova kosmosa.

Ed nije ugledao lice Božije. Tu se nije radilo o klasičnom verskom iskustvu. Pre je to bilo duhovno prosvetljenje ili otkriće višeg smisla koje istočnjačke religije opisuju kao ekstazu jedinstva. Na neki način, Ed Mičel je u tom trenutku otkrio i osetio Silu.

Kradom je pogledao Alena i Stjua Rosa (Stu Roos), trećeg člana posade Apola 14, ne bi li otkrio proživljavaju li i oni nešto slično. Kada su prvi put stupili iz Antaresa na Mesečevu ravnicu Fra Mauro, Alen - veteran američke astronautike koji je obično bio vrlo hladnokrvan i nije traćio vreme na razglabanje o mističnim idejama - ispravio se u svom glomaznom kosmičkom odelu i zaplakao ugledavši Zemlju nad sobom, tako nemoguće lepu na bezvazдушnom nebu. No sada se činilo da Alen i Stju mehanički obavljaju svoje poslove, pa je Ed zato radije zadržao za sebe ono što je sam doživeo kao trenutak istine.

U kosmičkom programu uvek su ga smatrali pomalo čudnim, a sa četrdeset i jednom godinom, iako je bio mlađi od Šeparda, bio je jedan od starijih članova posade Apola. Međutim, svoju ulogu je uvek vrlo dobro igrao, sa izgledom tipičnog Amerikanca sa Srednjeg zapada, svetle kose, širokog lica, sa otegnutim govorom karakterističnim za pilota na komercijalnim linijama. Drugi su ga smatrali intelektualcem: bio je jedini među njima koji je istovremeno bio i doktor nauka i testni pilot. I način na koji je došao u kosmički program bio je neuobičajen. Mislio je da će ako doktorira astrofiziku na MIT-u biti nezamenljiv, i tako je smišljeno zacrtao svoj put prema NASA-i; tek mu je posle palo na um da će ga pre primiti ako dodatno

poveća broj časova leta koje je stekao u prekomorskim zemljama. Bez obzira na to, Ed nije bio šeprtlja kada se radilo o letenju. Poput svih ostalih momaka i on je učestvovao u letećem cirkusu Čaka Jegera (Chuck Yeager) u pustinji Mohave, terajući avione da čine neverovatne stvari za koje nisu bili predviđeni. Neko vreme je čak bio njihov instruktor. Pa ipak, sebe pre vidio kao istraživača nego kao testnog pilota; doživljavao se kao neku vrstu modernog tragača za istinom. Njegova privučenost naukom stalno se sukobljavala sa snažnim baptističkim fundamentalizmom kom je bio podvrgnut u mladosti. Kao da nije bilo slučajno to što je odrastao u Rozvelu u Novom Meksiku, gde je navodno došlo do prvog susreta sa vanzemaljcima - na udaljenosti od svega kilometar i po od doma Roberta Godara (Roberta Goddard), oca američke raketne nauke, i samo nekoliko kilometara preko planina od mesta na kom je prvi put testirana atomska bomba. U njemu su, međusobno se takmičeći za prevlast, koegzistirale i nauka i duhovnost, a sam je žudeo za tim da se one na neki način približe i pomire.

Postojalo je još nešto što nije otkrio svojim saputnicima. Kasnije te večeri, kada su Alen i Stju već spavali u svojim visećim posteljama, Ed je u tišini izvukao svoje zabeleške o eksperimentu koji je sprovodio tokom čitavog putovanja na Mesec i nazad. U poslednje vreme je pomalo eksperimentisao sa svešću i izvanosetilnom percepcijom (ESP), inspirisan delima dr Džozefa B. Rajna (Josepha B. Rine), biologa koji je sproveo mnoge eksperimente o izvanosetilnoj prirodi čovekove svesti. Dva njegova najnovija prijatelja bili su lekari koji su sprovodili naučne eksperimente o prirodi svesti. Zajedno su došli na ideju da Edovo putovanje na Mesec pruža jedinstvenu priliku da ispituju da li ljudska telepatija može da funkcioniše i na većim razdaljinama od onih koje je u eksperimentima u svojoj laboratoriji provodio dr Rajn. Bila je to šansa za proveru da li te vrste komunikacije mogu da se dosegnu daleko veće razdaljine od onih koje je moguće postići na Zemlji, koja se pruža jednom u životu.

Četrdeset i pet minuta nakon početka vremena predviđenog za spavanje Ed je, kao i u protekla dva dana putovanja na Mesec, izvukao malu ručnu baterijsku lampu i u svoju beležnicu nasumično upisao brojeve od kojih je svaki odgovarao čuvenom Cenerovom (Zener) simbolu dr Rajna: kvadratu, krugu, krstu, zvezdi i paru talasastih linija. Zatim se intenzivno i metodično koncentrisao na svaki od njih i počeo da „odašilje“ svoje izbore kolegama kod kuće. Iako je bio krajnje uzbuđen zbog tog eksperimenta, zadržao ga je u tajnosti. Jednom je s Alenom pokušao da porazgovara o prirodi svesti, ali nije bio istinski blizak sa svojim šefom, a to i nije bila tema koja je druge inspirisala kao njega. Neki astronauti su za vreme boravka u kosmosu mislili

na Boga i svi članovi kosmičkog programa znali su da traže nešto novo u načinu delovanja kosmosa. Ali da su Alen i Stju znali da on pokušava da pošalje svoje misli ljudima na Zemlji, smatrali bi ga još većim čudakom.

Ed je završio svoj noćni eksperiment koji će ponoviti naredne večeri. Međutim, nakon onoga što mu se prethodno desilo, činilo mu se da to više i nije potrebno; sada je imao svoje unutarnje ubeđenje da je to istina. Ljudski umovi su međusobno povezani, baš kao što su povezani sa svim drugim na ovom svetu i na svim drugim svetovima. Njegovo intuitivno ja je to prihvatilo, ali za naučnika u njemu to nije bilo dovoljno. Sledećih dvadeset i pet godina u nauci će tražiti odgovor na pitanje šta mu se to dovraga desilo u kosmosu.

Edgar Mičel je srećno stigao kući. Nijedno drugo fizičko istraživanje na Zemlji nije moglo da se poredi sa putovanjem na Mesec. Kada su u naredne dve godine tri leta na Mesec otkazana zbog nedostatka sredstava, napustio je NASA-u, i tek tada je za njega započelo pravo putovanje. Istraživanje unutarnjeg kosmosa pokazalo se beskrajno dužim i težim od sletanja na Mesec ili traganja za Kupastim kraterom.

Njegov mali eksperiment sa izvanosetilnom percepcijom bio je uspešan, što znači da je uspostavio jedan oblik komunikacije koji prkosi celokupnoj logici. Ed nije uspeo da po planu izvede svih šest eksperimenata i trebalo je vremena da se četiri pokušaja koja je izveo poklope sa šest seansi pogađanja koje su se dogodile na Zemlji. ali kada su četiri grupe podataka koje je Ed odaslao tokom devetodnevnog putovanja konačno uparene sa podacima šestorice njegovih kolega na Zemlji, poklapanje je bilo značajno, sa mogućnošću od 1 prema 3000 da se radi o slučajnosti.² Ti rezultati bili su saglasni sa hiljadama sličnih eksperimenata koje su na Zemlji, u periodu od nekoliko godina, sprovedi Rajn i njegovi saradnici.

Iskustvo prosvetljenja koje je Edgar Mičel doživeo u kosmosu izazvalo je brojne pukotine u njegovom sistemu verovanja. Ono što ga je najviše smetalo u vezi iskustva koje je imao u kosmosu bilo je trenutno naučno objašnjenje biologije, a posebno svesti, koje mu se činilo neverovatno ograničavajućim. Uprkos svim saznanjima o prirodi kosmosa koja je stekao za vreme studija kvantne fizike na MIT-u, imao je utisak da je biologija ostala zaglibljena u četiristo godina starom pogledu na svet. Biološki model se još uvek zasnivao na klasičnom njutnovskom pogledu na materiju i energiju po kom se zasebne krute čestice predvidljivo kreću u

praznom prostoru, kao i na kartezijanskom viđenju tela razdvojenog od duše, odnosno uma. Nijedan od tih modela nije mogao precizno da izrazi složenost ljudskog bića, njegovu povezanost sa svetom i posebno njegovu svest; ljudsko biće i njegovi delovi bili su i dalje u svakom slučaju tretirani kao mašina.

Većina bioloških objašnjenja velikih tajni života pokušava da razume celinu tako što je razbija na sve manje i manje mikroskopske čestice. Tela navodno uzimaju oblik kakav uzimaju zbog genetskih zapisa, sinteze proteina i slepe mutacije. Neurobiolozi su tada tvrdili da je svest locirana u moždanoj kori i da predstavlja rezultat prostog mešanja hemikalija i moždanih ćelija. Hemikalije proizvode televizijsku sliku u našem mozgu, a hemikalije su odgovorne i za „ono“ što tu sliku posmatra.³ Svet poznajemo zbog složenosti sopstvene mašinerije. Moderna biologija ne veruje u svet koji je u svojoj konačnici nedeljiv.

Tokom rada na polju kvantne fizike na MIT-u, Ed Mičel je saznao da je na subatomske nivou njutnovski, odnosno klasični pogled na fiziku - po kom se sve odvija na prijatno predvidljiv način - davno zamenjen neodređenijim i neuređenim kvantnim teorijama, prema kojima kosmos i način njegovog funkcionisanja nisu baš tako uređeni kako su naučnici dotada smatrali.

Na svom najosnovnijem nivou materija ne može da se razdeli na nezavisne jedinice, štaviše ne može čak ni u potpunosti da se opiše. Subatomske čestice nisu čvrsta mala tela nalik bilijarskim kuglama, nego vibrirajući i neodređeni skupovi energije koje ne možemo fizički da kvalifikujemo ili same po sebi razumemo. U stvarnosti, one kao da su šizofrene jer se ponekad ponašaju kao čestice, kao kruta materija ograničena na mali prostor, ponekad kao talasi, odnosno kao vibrirajuća i raspršenija materija koja je se širi u prostoru i vremenu, a ponekad kao oboje istovremeno. Kvantne čestice su takođe sveprisutne. Na primer, čini se da elektroni prilikom prelaska iz jednog energetskog stanja u drugo istovremeno isprobavaju sve moguće nove orbite; poput kupca nekretnina koji pokušava da *istovremeno* živi u svim kućama u četvrti pre nego što izabere onu u kojoj će naposljetku da se skrasi. I - ništa nije sigurno. Ne postoje određene lokacije, već samo verovatnoća da će, na primer, elektron biti na određenom mestu. Na tom nivou stvarnosti ništa nije zagarantovano; naučnici moraju da se zadovolje prostom mogućnošću pretpostavljanja najverovatnijeg ishoda. Najviše što je ikada moglo da se izračuna je verovatnoća, odnosno izgled da ćete, kada izvršite određeno merenje, u određenom vremenskom intervalu dobiti određeni rezultat. Uzročno-posledične veze na subatomske nivou više ne

važe. Atomi koji izgledaju stabilno mogu iznenada i bez očiglednog razloga da dožive neki unutarnji poremećaj; elektroni opet mogu da bez razloga izaberu prelazak iz jednog energetskog stanja u drugo. Kada su kvantni fizičari materiju osmotrili iz velike blizine, videli su da to više i nije materija, da ne sadrži nijednu čvrstu česticu koju možete da dodirnete ili opišete, već da je to mnoštvo tentativnih subjekata koji svi istovremeno paradiraju uokolo. Na svom najosnovnijem nivou svet materije i njeni odnosi nisu statični i određeni već nesigurni i nepredvidljivi, i mogu da se opišu kao stanje čistog potencijala i beskonačnih mogućnosti.

Naučnici su uzeli u obzir univerzalnu povezanost u kosmosu, ali isključivo u kvantnom svetu, drugim rečima, samo na području nežive materije. Kvantni fizičari su u subatomske svetlu otkrili neobičnu osobinu koju su nazvali „nelokalnost“. To je sposobnost kvantnog entiteta, na primer elektrona, da na proizvoljnoj udaljenosti trenutno deluje na neku drugu kvantnu česticu bez bilo kakve međusobne razmjene sile ili energije. Kvantne čestice koje su jednom bile u vezi očigledno zadržavaju međusobnu povezanost čak i nakon odvajanja, tako da delatnost jedne uvek utiče na drugu bez obzira na to koliko su se udaljile. Albert Ajnštajn je tu karakteristiku omalovažavajuće nazvao „fantomskim dejstvom na daljinu“ i, mada je tu pojavu od 1982. godine definitivno dokazalo nekoliko fizičara, ona je bila jedan od glavnih razloga njegovog nepoverenja prema kvantnoj mehanici.⁴

Nelokalnost je uzdrmala same temelje fizike. Materiju više nije bilo moguće posmatrati kao nešto odvojeno. Neki događaj u primetljivom prostoru može da se desi bez primetnog uzroka. Najfundamentalniji Ajnštajnov aksiom bio je pogrešan: na određenom nivou materije stvari mogu da putuju brže od svetlosti. Subatomske čestice same za sebe nemaju smisla; mogu da se razumeju samo kroz njihove odnose. Svet je u svojoj bazi složena mreža međusobno zavisnih, zauvek nedeljivih odnosa.

Verovatno najvažnija sadržina tog međusobno povezanog kosmosa jeste živa svest koja ga zapaža. U klasičnoj fizici eksperimentator se smatrao zasebnim entitetom, tihim posmatračem iza stakla koji pokušava da razume kosmos koji se ponaša po svojim pravilima, bez obzira posmatramo li ga ili ne. U kvantnoj fizici je, međutim, otkriveno da se bilo koja kvantna čestica iz stanja svih mogućnosti - onog trenutka kad mi počnemo da je posmatramo ili merimo - materijalizuje u određeni entitet. Kako bi objasnili tu neobičnu pojavu, kvantni fizičari su pretpostavili da između posmatrača i posmatranog objekta postoji participativni odnos tj. da su te čestice bile „verovatno“

postojeće u vremenu i prostoru samo do trenutka kada smo im „zasmetali“ i posmatranjem i merenjem ih prisilili da uzmu uređeno stanje određeno stanje, što predstavlja čin sličan zgušnjavanju želatina. To zapanjujuće otkriće otvorilo je i posve nov pogled na prirodu stvarnosti time što je ukazalo na to da svest posmatrača uzrokuje nastanak posmatranog objekta. Ništa u kosmosu ne postoji, kao stvarna stvar, nezavisno od naše percepcije. Svakog minuta svakoga dana mi stvaramo svoj svet.

Edu se najparadoksalnijom činila tvrdnja fizičara da štapovi i stenje podležu drukčijim fizičkim zakonima od atomskih čestica koje ih sačinjavaju, da jedno pravilo vredi za malo i drugo za veliko, jedno pravilo za živu, a drugo za neživu materiju. Klasični zakoni su nesumnjivo korisni za opisivanje osnovnih karakteristika gibanja, za objašnjavanje načina na koji naš skelet drži telo uspravnim, kako pluća dišu, kako srce kuca i kako mišići nose veliku težinu. Zakoni fizike zaista rukovode i našim brojnim telesni procesima poput jedenja, probave, spavanje i polne funkcije.

Ali klasična fizika i biologija ne mogu da daju zadovoljavajuće odgovore na najosnovnija pitanja. Na prvom mestu - kako mislimo; zašto se ćelije naših tela organizuju na određeni način; koliko molekularnih procesa se odvija takoreći trenutno; zašto se uprkos jednakim genima i belančevinama ruke razvijaju kao ruke, a noge kao noge; zašto ljudi obolevaju od raka; kako naše telo može čudesno da izleći samo sebe; pa čak i šta je znanje, odnosno kako to da znamo ono što znamo? Naučnici su možda do najsitnijih detalja shvatili kako funkcionišu šrafovi, matice, zglobovi i točkovi, ali ne znaju ništa o sili koja stavlja u pogon mašinu zvanu naše telo. Mada poznaju i najmanje mehaničke delove tela, još uvek tapkaju u mraku neznanja kad je reč o najosnovnijim tajnama života.

Ukoliko je tačno da su zakoni kvantne mehanike primenljivi i na makrokosmos, a ne samo za subatomske svet, kao i na biologiju, a ne samo na svet materije, tada je čitava paradigma biološke nauke pogrešna, odnosno nepotpuna. Kako su kvantni teoretičari s vremenom poboljšali Njutnove zakone, tako su i Hajzenberg i Ajnštajn možda bili u krivu, ili su bar samo delimično bili u pravu. Kada bismo kvantnu teoriju šire primenili na polju biologije čoveka, sami bismo sebe posmatrali više kao složenu mrežu energetske polja koja se nalaze u dinamičnoj interakciji sa hemizmom naših ćelijskih sistema. U tom svetlu svet bi predstavljao neku vrstu matrice nedeljivih međusobnih odnosa, baš kao što ga je Ed doživeo u kosmosu.

Shvatio je da standardna biologija očigledno nema objašnjenja za organizujući princip - čovekovu svest.

Ed je počeo da guta knjige o verskim iskustvima, istočnjačkoj filozofiji i o malobrojnim naučnim dokazima o prirodi svesti. Sa nekoliko naučnika sa Stenforda pokrenuo je prva istraživanja; osnovao je Institut noetičkih nauka (Institute of Noetic Sciences), neprofitnu organizaciju za finansiranje istraživanja takve vrste; počeo je da sabira naučna istraživanja o svesti za potrebe svoje knjige. Ubrzo nije ni mislio niti govorio ni o čemu drugom, a zbog njegove opsednutosti tim pitanjima u to vreme raspao se i njegov brak.

Edgarovo delo možda nije zapalilo revolucionarni plamen, ali ga je sigurno podstaklo. Na prestižnim univerzitetima širom sveta nastajale su male grupe tihog otpora njutnovskom i darvinističkom pogledu na svet, dualizmu u fizici i trenutnom pogledu na čovekovu percepciju. U svojoj potrazi Ed je uspostavio veze sa izvrsnim naučnicima sa brojnih uglednih univerziteta kao što su Jejl (Yale), Berkli (Berkley), Princeton (Princeton) i Edinburg (Edinburgh), čija se otkrića jednostavno nisu podudarala sa dotadašnjim saznanjima.

Ti naučnici, za razliku od Edgara, do novog pogleda na svet nisu došli zahvaljujući duhovnom otkrovenju. U svom radu su jednostavno naleteli na rezultate koji se nikako nisu slagali sa priznatom naučnom teorijom, i ma koliko su se trudili da ih postave u ustaljene okvire - a u mnogim slučajevima su to iskreno želeli - nikako nisu uspevali u tome. Većina njih je do svojih zaključaka došla slučajno, pa su, poput čoveka koji je izašao iz voza na pogrešnoj stanici, ocenili da im ne preostaje ništa drugo nego da se upuste u istraživanje novog područja. Pravi istraživač nastavlja sa istraživanjem čak i kada ga ono odvede na mesto koje u početku nije nameravao da poseti.

Najvažniji kvalitet svih tih naučnika bio je jednostavna spremnost da privremeno odlože u stranu svoje nepoverenje i ostanu otvoreni za pravo otkriće, čak i kada je to značilo da će morati da prkose postojećem poretku stvari, otuđe se od kolega ili da se izlože cenzuri i rizikuju propast sopstvene karijere. Onaj ko danas želi da bude revolucionar u nauci mora biti spreman na suočavanje sa profesionalnim samoubistvom. Mada nauka naizgled podstiče eksperimentalnu slobodu, njena celokupna struktura - zajedno sa veoma takmičarski uspostavljenim sistemom finansiranja poduprtim sistemom objavljivanja i recenziranja među kolegama naučnicima - u velikoj

meri zavisi od pojedinaca koji se podređuju priznatom naučnom pogledu na svet. Ceo sistem je podešen tako da ne podržava istinske inovacije, već stručnjake prvenstveno podstiče na eksperimente koji potvrđuju postojeće teorije i pomažu razvoj industrijske tehnologije.⁵

Svi koji su radili na tim eksperimentima imali su osećaj da se nalaze na pragu nečega što će preobraziti celokupno naše shvatanje stvarnosti i čoveka, ali tada su to bili samo istraživači pioniri bez kompasa. Brojni naučnici koji su delovali nezavisno jedan od drugoga su, svaki zasebno, otkrili po jedan deo cele slagalice. Među njima nije bilo zajedničkog jezika jer se ono što su otkrili upravo *suprotstavljalo* jeziku.

Uprkos tome, kada je Mičel sa njima uspostavio kontakte, njihov odvojen rad počeo je da se sjedinjava u alternativnu teoriju evolucije čovekove svesti i dinamike svih živih stvari. Ona je nudila najbolje izgleda za oblikovanje jedinstvenog pogleda na svet koji se ne zasniva samo na teoriji, nego na pravim eksperimentima i matematičkim jednačinama. Edov glavni zadatak bio je da međusobno upoznaje naučnike, finansira deo njihovih istraživanja i koristi svoj status nacionalnog heroja za predstavljanje njihovog rada javnosti, ubeđujući ih tako da nisu sami.

Celokupan rad kretao se ka jednoj tački - čovekovo ja ima polje uticaja na svet i obrnuto. Postojala je još jedna zajednička tačka: svi sprovedeni eksperimenti predstavljali su smrtonosni udarac za postojeće naučne teorije.

(...)